

Kerk en Wereld Jaarverslag

De roep om ontmoeting klinkt harder dan ooit

'Door verbinding
te zoeken, ontwikkelen
we liefde en begrip
voor elkaar'

- > Voortekenen van opwekking tijdens aanbiddingsavonden
- > De kracht van het gewone leven tijdens kamp met gedetineerde vader
- > Wat gebeurt er als christenen en moslims in dialoog gaan?
- > Verbinding en kwetsbaarheid inzetten om depressie onder studenten te voorkomen

KERK EN WERELD

Commissie Fonds Kerk en Wereld
Juni 2024

Inhoud

Voorwoord	3
Thema's van Fonds Kerk en Wereld	4
Thema: Verbinden	4
Project Uitzicht	5
Project HUB - Geloof in Den Haag	7
Thema: Christelijk geloof actualiseren en praktiseren	9
Project Peacemakers	9
Project Jona Jaaropleiding	11
Project weWorship	13
Thema: Ontmoeting tussen levensbeschouwingen	16
Project TroostRijk	16
Project Begeestering van de Ontmoeting	19
Update Jongerenprijs 2023	21
Project De Kas	22
Project Eerste Hulp bij Depressie	24
Project Het Lente- en Herfstkamp	26
Update tenderwinnaars 2022	28
Project KOMunity	28
Project ViaJacobi	29
Project Expositie van Betekenis	30
Overzicht subsidiatoezeggingen in 2023	31

Colofon

Dit jaarverslag 2023 is een uitgave van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland.

Hoofdredacteur en tekst:	Christianne Holwerda-Bolt Impact Marketeers
Tekst:	Shanna van den Bosch Shanna van den Bosch Copywriting Tineke van der Stok Senior communicatiemedewerker PKN
Eindredactie: Projectcoördinatie & beeldredactie:	Nadine Folkers Kracht Communicatie Afdeling communicatie dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland, Utrecht
Vormgeving: Productiebegeleiding:	Nilsson Agency, Goes Drukwerkbegeleiding dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland, Utrecht

Contact

Kerk en Wereld, p/a Protestants Landelijk Dienstencentrum
Postbus 8504, 3503 RM Utrecht
(030) 880 1628 / 1880
kerkenwereld@protestantsekerk.nl

www.kerkenwereld.nl

Foto: Ab Quist

Voorwoord

Wie de kranten leest en de actualiteit volgt, zal constateren dat we op dit moment in een wereld leven die het lang ondenkbare dichtbij brengt. We zien mondiale conflicten ver weg, maar ook dichtbij opvlammen. Vraagstukken rond klimaat en omgang met de schepping dringen zich op. Maatschappelijke ongelijkheid en intolerantie lijken zich te verharderen en tegenstellingen tussen mensen verscherpen zich.

Maar wie beter kijkt en onderzoekt wat er nog meer schuilt achter de krantenkoppen en actualiteitenrubrieken ziet ook andere dingen: initiatieven en bewegingen die tegen de stroom in verbinding tussen mensen proberen te zoeken, andere manieren van leven en samenleven in de praktijk brengen, bruggen weten te slaan tussen levens-

beschouwingen en tolerantie tegenover verschil centraal stellen. Wie het wil zien, ziet jongeren en ouderen die vernieuwd vorm geven aan christelijk geloof en dat met de buitenwereld willen delen.

Wij mogen als Fonds Kerk en Wereld deze stenen die in de kerkelijke en maatschappelijke vijver worden gegooid een extra zetje geven. Hierdoor kunnen ze net iets meer rimpeling in het water veroorzaken. Of het nu gaat om studenten die kunstzinnige activiteiten voor gevangenen initiëren (pagina 4) of over activiteiten die juist nu de dialoog tussen christenen en moslims aanmoedigen om daarbij onderling begrip te kweken (pagina 19). Denk ook aan projecten die depressie bij jongeren bespreekbaar maken (pagina 24). En laten we de prachtige tender-

projecten niet vergeten die plaatsvinden in Midden-Groningen, Utrecht en door het hele land (pagina 28).

Dit jaarverslag staat weer vol van deze pareltjes, stenen in de vijver die beweging en ontmoeting tot stand brengen. Het is een eer en een zegen om, stoelend op een lange traditie van de beweging Kerk en Wereld, een bijdrage aan deze projecten te geven. De commissie van Fonds Kerk en Wereld hoopt daar ook het komende jaar weer inhoud aan te geven.

Cor de Raadt

Voorzitter commissie Fonds Kerk en Wereld

Commissie

Achter de subsidiatoekenningen zit een mooi team van mensen. De samenstelling van deze commissie is in 2023 wat gewijzigd. Janneke van der Veer (lid communicatie), Marieke den Braber (voorzitter), en Cees Hendriks (lid financiën) hebben afscheid genomen van hun functie. We zijn hen heel dankbaar voor hun inzet de afgelopen jaren. Toegetroten zijn:

- Cor de Raadt (voorzitter)
- Fennand van Dijk (lid financiën)
- Corine Sloots (algemeen lid)

Alle commissieleden vind je op kerkenwereld.nl

Zelf subsidie aanvragen?

Doe onze checklist om te zien of jouw project in aanmerking komt. Vervolgens vraag je heel eenvoudig een subsidie aan via ons digitale aanvraagformulier. Ga naar kerkenwereld.nl en doe de check!

Thema's van Fonds Kerk en Wereld

Elk project dat subsidie ontvangt van Fonds Kerk en Wereld moet aansluiten bij een van de vastgestelde thema's.

Verbinden

Fonds Kerk en Wereld ondersteunt projecten die verschillende groepen met elkaar verbinden, polarisatie bespreekbaar maken en uitsluiting tegengaan. Hierdoor bouwen we bruggen tussen mensen met diverse religies, afkomsten en overtuigingen.

Christelijk geloof actualiseren

Onze steun aan initiatieven die het christelijk geloof actualiseren, met oog voor duurzaamheid en dienstbaarheid, dragen bij aan een bewustwording van Gods bedoeling met deze wereld.

Ontmoeting tussen levensbeschouwingen

We steunen projecten die de dialoog tussen verschillende levensbeschouwingen bevorderen, met als doel verdraagzaamheid en openheid te stimuleren.

In dit jaarverslag laten we per thema een aantal voorbeelden zien van prachtige projecten die in 2023 een subsidietoelage ontvingen.

Thema:

Verbinden

In Nederland koesteren we de waardevolle diversiteit aan culturen, interesses, overtuigingen en tradities. Deze rijkdom brengt echter ook uitdagingen met zich mee, vooral als het aankomt op het overbruggen van verschillen. Fonds Kerk en Wereld zet zich in om financiële steun te verlenen aan projecten die tegenstellingen verbinden.

Waarom? Omdat we geloven dat het essentieel is om samen te leven in verbondenheid met elkaar en met God. Door te investeren in initiatieven die actief bijdragen aan het doorbreken van barrières en het bevorderen van begrip en samenwerking, willen we een positieve bijdrage leveren aan de harmonie in onze diverse samenleving.

Twee voorbeelden van projecten die in 2023 binnen dit thema subsidie ontvingen, zijn project Uitzicht in Zwolle en project HUB - Geloof in Den Haag.

Stichting Studentenpastoraat Zwolle Project: Uitzicht

Over het project

Zeven gedetineerden en zeven studenten kwamen in de Zwolse gevangenis samen, begeleid door twee kunstenaars. Ze verkenden het thema 'uitzicht' door een gevangensmuur te beschilderen. Het project leidde tot waardevolle ontmoetingen en bood een nieuwe kijk op vrijheid voor zowel de gedetineerden als de studenten.

Samen de gevangensmuur beschilderen

Achter de tralies: kunst als venster naar menselijkheid

Een ladder of steiger tegen een gevangensmuur is niet gebruikelijk binnen de Penitentiare Inrichting (PI) Zwolle. Voor kunstproject Uitzicht maakte het gevangenspersoneel een uitzondering. Gedetineerden beschilderden samen met studenten hun uitzicht: de gevangensmuur. Het werd een unieke ontmoeting met gesprekken over verlangens en dromen voorbij die hoge wand.

Het kunstproject is een gezamenlijk initiatief van het Studentenpastoraat Zwolle en de Dienst Geestelijke Verzorging van PI Zwolle. Aan de binnenzijde van de gevangensmuur zijn twee kleurrijke schilderwerken van elk achttien meter breed aangebracht.

'Dat je moet worden opgesloten vanwege je gedrag, vind ik een onmenselijke gedachte'

"De wereld van mensen in de gevangenis staat nog verder van ons af dan ik dacht", vertelt Iris Goudsblom (22), een van de studenten die deelnam aan het project. "Zij hebben al jaren geen fietspad meer gezien of een croissant gegeten." De ArtEZ-studente is al jaren geïnteresseerd in de criminele wereld, juist omdat die zo anders is dan haar eigen wereld. "Ik geloof heilig in de goedheid van de mens. In de basis heeft iedereen goede bedoelingen. Dat je moet worden opgesloten vanwege je gedrag vind ik wel een gekke, onmenselijke gedachte."

Iris Goudsblom

De gesprekken

Vijf zaterdagmiddagen bezocht Goudsblom met een aantal studiegenoten de gevangenis, om samen met gedetineerden van de psychiatrische afdeling een muur te beschilderen; hun uitzicht voor de komende tijd. Maar waar hadden ze het dan over tijdens het verven? Goudsblom: "We hadden gesprekken over je favoriete uitzicht. Het is misschien fijn om na te denken over het herfstbos dat je zou willen zien, maar het is ook verdrietig dat dit niet mogelijk is."

Snurkt er iemand in de cel? Wat heb je vandaag gegeten? Dat soort onderwerpen kwamen eveneens voorbij. Binnen het thema 'uitzicht' bespraken de gedetineerden en studenten hun toekomstdromen met elkaar. "Als ik aan dromen denk, dan denk ik aan een carrière, vriendschappen die ik opbouw of reizen die ik wil maken. Maar zij denken aan het uitlaten van hun hond of een roze trainingspak met een crop top."

'Een gedetineerde sloeg een arm om me heen.
"Liever niet", zei ik toen'

Een grens over

Omdat de sfeer zo goed was, vergaten de studenten soms bijna dat ze geen persoonlijke informatie mochten delen met de gedetineerden. "We hadden het erover dat de ontspanning bijna eng werd. Ik was bang dat ik verkeerde dingen zou zeggen", zegt Goudsblom als ze terugblijkt op een situatie van persoonlijk contact. "Er was zelfs een moment dat een gedetineerde een arm om me heen sloeg. 'Liever niet', zei ik toen. Het was maar een arm, maar toch ging het een grens over. Het voelde te indringend."

De menselijkheid zien

Goudsblom werd zich in de gevangenis ook bewust van haar privilege. Ze leerde dat de levensdromen die je hebt, worden gevormd en beïnvloed door wat je meemaakt en wat je omstandigheden zijn. "Ik ben gezond, doe een leuke opleiding en heb fijne ouders. Project Uitzicht heeft me beter leren luisteren naar en doen openstaan voor een ander perspectief. Misschien leerde het me ook om mensen meer te waarderen. Iemand kan iets vreselijks doen, maar ik kan toch nog zijn of haar menselijkheid zien. Er kan toch een vorm van verbinding zijn, van liefde zelfs."

Stichting Mara

Project: HUB - Geloof in Den Haag

Over het project

HUB - Geloof in Den Haag is een netwerk van en voor internationale en migrantenkerken in de regio Den Haag. Via dit netwerk helpen kerken elkaar en krijgen gemeenschappen ondersteuning bij hun sociale inzet.

Enkele leden van de HUB-raad

'Samen laten we de stem van internationale kerken krachtiger horen'

De meer dan 150 internationale en migrantenkerken in Den Haag betekenen veel voor de stad. In bijna elke wijk is er wel zo'n vindplaats van geloof, hoop en zingeving. Via HUB - Geloof in Den Haag bundelen ze hun krachten en wisselen ze ervaringen uit. Ds. Petra de Nooy: "Samen kunnen we de stem van de internationale kerken krachtiger laten horen."

De politieke hoofdstad van Nederland herbergt een keur aan internationale en migrantenkerken: meer dan de helft van de Haagse christenen is lid van een internationale kerk. Deze kerkgemeenschappen organiseren al sinds jaar en dag veel sociaal-maatschappelijke activiteiten voor (kwetsbare) stadsgenoten. "Ze betekenen heel veel voor onze stad", vertelt ds. Petra de Nooy (40). "Voor de gelovigen is hun kerk bovendien een plaats van 'beloning' (gevoel van thuishoren, red.), waar je even thuis bent, maar ook praktische hulp krijgt en samen je geloof beleeft." Onderling contact tussen de kerken was er weinig, vooral niet tussen de verschillende taalgebieden. De Nooy: "De kerken opereerden allemaal vanaf hun eigen eilandje. Dit moest en kon echt anders, want samen ben je zoveel sterker."

Kerken versterken elkaar

Petra de Nooy is predikant met een speciale zending voor de stad en projectleider bij Stichting Mara. Vijf jaar geleden startte deze organisatie het project HUB - Geloof in Den Haag, dat van al deze kerken samen een netwerk wil maken. "We willen een plek zijn waar kerken elkaar versterken,

maar hen ook ondersteunen bij de maatschappelijke activiteiten voor met name vluchtelingen en migranten."

En het werkt: kerken beginnen elkaar steeds beter te vinden. "De speciale HUB-raad werkt daar zeker aan mee", zegt de Nooy. Deze raad is een paar jaar geleden in het leven geroepen en bestaat uit pastores en sleutelfiguren uit verschillende kerken. Ze verzamelen signalen en kijken welke vragen er leven binnen de gemeenschappen. Dat bespreken ze in hun zeswekelijkse vergaderingen. "Er komen allerlei onderwerpen voorbij", weet De Nooy. "Hoe ga je om met ongedocumenteerden - mensen zonder papieren - in je kerk? Dat zijn mensen die echt in het nauw zitten. Welke hulp kun je hen bieden? Daarnaast hebben veel mensen met een migratieachtergrond te maken met eenzaamheid. Wat kun je als kerken voor hen betekenen? Over dat soort dingen denken de raadsleden samen na." Daarnaast vertegenwoordigt de raad de internationale en migrantenkerken richting het burgerlijk bestuur van Den Haag.

Van elkaar leren

HUB - Geloof in Den Haag verzorgt ook allerlei trainingen voor kerkbesturen. Die variëren van heel praktisch, zoals uitleg over 'Hoe ben je een stichting?', 'Hoe vraag je een fonds aan' en 'Hoe zit het met vertrouwenspersonen in je kerk?' tot het toerusten van lokale gemeenten met bijbelonderwijs en het ondersteunen van kerken in het uitbreiden van hun netwerk. "We zetten daarbij steeds kerken centraal die al iets doen. Zij zijn een inspiratiebron voor anderen. Eén gemeente heeft

Installatie van HUB-raad met aanwezigheid van wethouder

tijdens een avond iets verteld over een kerstvoedselproject met maaltijd die ze georganiseerd hadden in hun kerk. Veel kerken gingen dat daarna ook doen.”

‘De toekenning van subsidie was een teken dat we op de goede weg zitten’

Steun van Fonds Kerk en Wereld

Voor het organiseren van alle activiteiten is geld nodig. De kerken betalen contributie voor het lidmaatschap van de HUB, maar dat is niet kostendekkend. Om alle activiteiten te kunnen financieren, deed Stichting Mara een subsidie-aanvraag bij Fonds Kerk en Wereld. “HUB - Geloof in Den Haag past precies bij een van de speerpunten van het fonds: het samenbrengen van mensen van verschillende achtergronden.” De subsidie werd toegekend, en dat geeft nieuwe mogelijkheden. “Het helpt ons om plannen te maken voor de langere termijn”, vertelt De Nooy. “Fonds Kerk en Wereld wilde ons in staat stellen om het bouwen aan verbinding tussen kerken in Den Haag in gang te zetten. Dat was voor ons echt een bemoediging, een teken dat we op de goede weg zitten.”

Maaltijd bereiden in Christelijk wijkcentrum de Rank

In de haarvaten

In de HUB inspireren internationale en migrantenkerken in Den Haag elkaar om hun rol in de samenleving op te pakken, ervaart De Nooy. “De kerk zit in de haarvaten van de samenleving. Er is in bijna elke wijk een kerk, voor mensen van zoveel nationaliteiten. Of je nu rijk bent of arm, op deze plek herkennen mensen Christus in elkaar.” Ze is dankbaar dat de samenwerkende kerken steeds meer kunnen betekenen voor kwetsbare inwoners. “We hebben elkaar nodig. Dat gevoel groeit, mede dankzij de HUB. Dat is zo gaaf om te zien!”

Benieuwd naar wat de HUB nog meer doet?
Ga naar hub-denhaag.nl.

Thema:

Christelijk geloof actualiseren en praktiseren

Elk jaar zien we nieuwe ideeën om het welzijn van mens en natuur te verbeteren vanuit een Bijbels perspectief. De creativiteit binnen thema's als duurzaamheid, dienstbaarheid en (geestelijke) gezondheid is enorm.

In een maatschappij waarin secularisatie veel invloed heeft, is het van essentieel belang om de boodschap van het christelijk geloof levend te houden. Daarom ondersteunt Fonds Kerk en Wereld graag projecten die concreet vormgeven aan het evangelie. Drie voorbeelden hiervan zijn project Peacemakers, Jona Jaaropleiding en Aanbidden in de buurt.

Thema: **Christelijk geloof actualiseren en praktiseren**

Maranatha Community Transformation Center

Project: Peacemakers

Over het project

Met project Peacemakers wordt de veiligheid van jongeren in de Bijlmer vergroot door het wapengeweld dat er is bespreekbaar te maken én aan te pakken.

Jongeren leren vreedzaam met elkaar omgaan in de Bijlmer

Als kerk niet wegkijken voor het geweld in je eigen wijk. Dat was de wens van Randall Maarman en Annet Spielberg toen de kogelgaten in de kerkmuur zaten. Hun project Peacemakers leert jongeren op een vreedzame manier met elkaar omgaan.

Het Maranatha Community Transformation Center (MCTC) is een levendige internationale migrantenkerk in de Bijlmer.

Wekelijks bezoeken mensen van vooral Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse afkomst de diensten. De kerk ligt midden in de zogenaamde H-buurt, de oudste woonwijk in het stadsdeel Bijlmer. De wijk dankt zijn naam aan de grote flats die er staan, met namen als Hoogoord, Haardstee en Hoptille. De H-buurt kent een grote etnische diversiteit en is regelmatig doelwit van geweldsuitbarstingen.

'Praten is beter dan steken'

Annet Speelberg en Randall Maarman

Scan de QR-code en beluister de drillrap op:

Geen halleluja

Het geweld ging ook aan de kerk niet voorbij. Kogelgaten in de kerkmuur waren voor Annet Speelberg (67) en Randall Maarman (40) de trigger om in actie te komen. Speelberg is de vrouw van de voorganger, Maarman kerklid bij MCTC. "Geweld lijkt voor jongeren in de Bijlmer heel gewoon," vertelt Speelberg. Ze weten allebei dat in zogenaamde drillraps - liedjes die erg populair zijn onder jongeren - geweld wordt verheerlijkt. Ze besloten om een eigen lied te laten maken: ook een drillrap, maar dan met een andere inhoud. Annet Speelberg: "Ik kon niet langer 'halleluja' zingen in de kerk en tegelijk niets doen aan het groeiende probleem van geweld."

Vreedzame oplossingen

Zo gezegd, zo gedaan. Muzikanten uit de kerk legden contact met drillrappers uit de Bijlmer. Samen maakten ze een lied, waarin een ander geluid te horen is. "Dit was een rap over vreedzame oplossingen, een tegengeluid voor de gangbare muziek in onze wijk," vertelt Speelberg. Het lied werd in de buurt verspreid via WhatsApp en andere kanalen en is ook te beluisteren op Spotify. "We plantten hiermee een zaadje," vat Speelberg het samen.

Mentaliteitsverandering

Al snel bleek alleen een lied maken niet genoeg. Daarom organiseerden Maarman en Speelberg ook jongeren-bijeenkomsten in de kerk, met als doel een mentaliteitsverandering ten aanzien van hun blik op geweld, materialisme en overmatig consumptiegedrag. Gemiddeld kwamen 25 tieners uit de wijk naar de avonden, waar uiteenlopende onderwerpen aan bod kwamen. "Jongeren kunnen blootstaan aan allerlei vormen van geweld. Niet alleen wapengeweld, maar ook huiselijk en seksueel geweld," vertelt Speelberg. "Bovendien is het gezin waar je uitkomt erg bepalend. Wat heb je daar meegekregen, en wat zijn je eigen ervaringen?" Aan de hand van verschillende werkvormen leerden de jongeren het belang van geweldloze communicatie. "Door wat en hoe je iets zegt, kun je een andere sfeer creëren."

Inleven in de ander

De jongeren gingen ook aan de slag met hun debatvaardigheden. "Ze leerden te dŭrven spreken, hun standpunten met argumenten te onderbouwen en zich in te leven in de ander," vertelt Speelberg. De groep bezocht een aantal 'Open Up-debatavonden' in andere steden. "We konden het geleerde in de praktijk brengen door ze met andere jongeren - die ze nog nooit ontmoet hadden - in gesprek te laten gaan."

De avonden maakten diepe indruk op Speelberg en Maarman. "Ik weet nog dat een van de jongeren de microfoon pakte en zei: 'Ik mis liefde in de wijk.' Achter zo'n simpele opmerking gaat veel verdriet schuil. Jongeren in de Bijlmer moeten hard vechten tegen een negatief zelfbeeld."

Steun van Fonds Kerk en Wereld

Eerst vroeg Speelberg een financiële bijdrage aan bij Fonds Kerk en Wereld voor het maken van het lied, later vroeg ze ook subsidie aan voor de trainings- en debatavonden. Voor beide onderdelen van het project Peacemakers kreeg ze subsidie toegekend. "Het was een eer dat ons lied ook een van de winnaars was van de Jongerenprijs van Kerk en Wereld in 2023," vertelt Speelberg trots. "Dat was een bijzondere steun in de rug voor ons werk hier in de Bijlmer."

Ambassadeurs van de vrede

Na afloop van de bijeenkomsten gaven jongeren aan dat ze zich bewuster zijn geworden van hun eigen houding, en dat ze tools hebben gekregen om deescalerend te communiceren. Annet Speelberg is daar dankbaar voor. "Het is niet makkelijk om jong te zijn in de Bijlmer. Randall en ik zijn blij dat we op deze manier een aandeel kunnen hebben in het leven van jongeren. Misschien is het maar een druppel op een gloeiende plaat, maar 'praten is beter dan steken', zeggen wij altijd." Ze hoopt dat jongeren 'ambassadeur van de vrede' worden in de wijk. "Ze kunnen leeftijdsgenoten leren hoe het anders kan."

Stichting Micha Nederland
Project: Jona Jaaropleiding

Over het project

De Jona Jaaropleiding bestaat uit 7 bijeenkomsten op verschillende plekken in het land. Tijdens de bijeenkomsten, verdiepen christenen zich in hun roeping, ontwikkelen ze een visie op een duurzame wereld en gaan ze op zoek naar manieren om christenen in beweging te krijgen.

In een tijd waarin veel jongeren zich alleen voelen in hun zorg voor de aarde, reiken Micha Nederland en Laudato Si' Alliantie de Jona Jaaropleiding aan. In één jaar worden jongeren van 18 tot 30 op uiteenlopende manieren klaargestoomd om 'groene verbinders' te worden: duurzaamheidsleiders die anderen in hun netwerk inspireren en motiveren.

Eén van hen is Joëlle van der Hout (29) die twee kringloopwinkels runt. "Misschien ben ik in mijn omgeving al een beetje een leider," vertelt ze. "Ik doe erg mijn best om zo duurzaam mogelijk te leven: ik koop alleen tweedehands producten óf producten van duurzame merken. Ik maak veel zelf, zoals broodbeleg en schoonmaakmiddel en ik neem altijd netjes mee met boodschappen doen. Ook eet ik geen vlees en heb ik onlangs besloten om nooit meer te vliegen." Van der Hout hoopt in de Jona Jaaropleiding handvatten te krijgen om anderen te helpen een stap zetten naar een duurzamer leven. "Wat ik doe, creëert soms afstand. Alsof er in één keer zoveel anders moet. Bij mij ging dat ook stapje voor stapje."

De Jona Jaaropleiding is een kickstart voor toekomstige duurzaamheidsleiders

Lysanne van de Kamp (35) werkt bij Micha Nederland, een netwerk van meer dan twintig christelijke non-profitorganisaties dat sociaal en ecologisch onrecht bespreekbaar maakt in kerken. Samen met haar collega zette zij de Jona Jaaropleiding op. "Uit onderzoek onder christelijke jongeren bleek dat 80 procent zich zorgen maakt om klimaatverandering en milieuvervuiling," vertelt Van de Kamp. "Terwijl slechts 10 procent ziet dat het thema ook hun kerkleiders bezighoudt. Daar wilden we iets mee."

Van de Kamp: "Het samenzijn is volgens mij het belangrijkste van de Jona Jaaropleiding."

Van der Hout: "Zeker weten! Het voelt als opladen om met mensen te zijn die dezelfde passie en energie hebben en óók niet goed weten wat ze ermee moeten. Samen kunnen we dat tijdens dit avontuur ontdekken!"

Van de Kamp: "Vanaf de eerste ontmoeting, in oktober 2023, wist ik dat de Jona Jaaropleiding te gek zou worden. Wat een leuke match van verschillende mensen."

Van der Hout: "De volgende bijeenkomst was pas weer in februari, daar vond ik veel te lang tussen zitten! Tot nu toe heeft de Jona Jaaropleiding mijn blik verbreed. Een gesprek met een boer veranderde mijn mening over de agrarische sector volledig. Ook heb ik geleerd dat ik makkelijker in gesprek kom met anderen door me kwetsbaar op te stellen en mijn eigen worstelingen te delen. Ik stelde altijd veel vragen, maar door te delen creëer je een dialoog. Zo waardevol! Laatst kon ik dit meteen in de praktijk brengen – echt tof om uit te delen wat ik heb geleerd."

'Ik wil méér doen, maar ik weet niet hoe. Dat maakt me somber'

Joëlle van der Hout

Van de Kamp: "Weet je wat ik zo leuk vind? Dat we elke keer naar een andere bubbel gaan. Een boerderij, een zakelijke omgeving, een spirituele plek: door uit je comfort zone te stappen kun je met een ander gevoel naar situaties kijken."

Van der Hout: "Dat wil ik inderdaad leren, want ik voel veel onvrede en daardoor word ik somber. Ik wil namelijk altijd iets doen aan de nood die ik zie. Volgens mij kan ik méér, maar ik weet niet hoe."

Van de Kamp: "Met de Jona Jaaropleiding willen we perspectief geven aan mensen die kampen met dit soort gevoelens. Ook hopen we met de 'Jona's' die meedoen een grotere beweging op gang te brengen. Zoals Jezus ook te werk ging: een kleine groep mensen verspreidt het verder."

Van der Hout: "Dat verlangen deel ik. De dingen die ik in het kader van duurzaamheid doe, zijn wat mij betreft niet het eindstation. Ik heb dit jaar apart gezet, dus wil ik er ook uithalen wat erin zit. En daarna hoop ik het onderwerp toegankelijker te kunnen maken en ook in mijn kerk een stukje leiding te nemen om mijn kennis door te geven."

Lysanne van de Kamp

Stichting weWorship
Project: Aanbidden in de buurt

Over het project

Project Aanbidden in de buurt wil christelijke spiritualiteit toegankelijk en tastbaar maken. Dit doen ze door maandelijkse aanbiddings-avonden te organiseren in Amsterdamse wijken. Er is ruimte voor muziek, gebed en gesprek.

Oprichters René en Christine Visser tijdens een gebedsmoment

Transformerende aanbiddingsavonden

Verhalen van geloof en genezing in Amsterdam

Genezing, bekering, toewijding: woorden die passen bij wat René Visser ziet gebeuren in Amsterdam. Via het project Aanbidden in de buurt organiseert hij met een team aanbiddingsmomenten op diverse locaties in onze hoofdstad.

De avonden beginnen met thee, koffie en wat lekkers. Iedereen mag aansluiten. Vooral jongeren komen op het initiatief af, meestal studenten die al betrokken zijn bij andere christelijke activiteiten in de stad. Visser vertelt over een aantal bijzondere gebeurtenissen in het afgelopen jaar.

Hoe gaat het project Aanbidden in de buurt in zijn werk?

René Visser: "Wij organiseren toegankelijke aanbiddings-avonden op verschillende locaties in de stad. Toen we een keer in de buurtkerk van Spaardammerbuurt (Amsterdam-West) waren, bleven na de maaltijd sommigen voor de aanbidding. Een aantal studenten haakte ook aan. We hebben die avond voor elkaar gebeden en geluisterd naar Gods stem. Het was heel ontroerend om te zien hoe mensen elkaar bemoedigen en geraakt werden door het gebed en de woorden die werden gesproken."

Jongeren in aanbidding tijdens een aanbiddingsavond

'We zien soms voortekenen van een opwekking'

Jullie zien ook mensen tot geloof komen. Heb je het idee dat er sprake is van een opwekking in Amsterdam?

"We verlangen zeker naar een opwekking en zien soms de voortekenen. Veel mensen willen onderdeel zijn van ons initiatief. Na afloop van een aanbiddingsavond komen mensen enthousiast naar ons toe. Ze zeggen dan: 'Ik heb het eigenlijk heel druk, maar ik wil hier onderdeel van zijn. Hoe kan ik helpen?'"

Ook zien we dat jongeren zich niet schamen voor hun geloof. Christelijke tieners en studenten nemen zonder schroom hun ongelovige vrienden mee naar een aanbiddingsavond. Na zo'n avond zeggen hun vrienden dan: 'Ik wil ook die God in mijn leven ervaren.' Dat is prachtig om mee te maken."

Is er de afgelopen jaren meer openheid over het christelijk geloof ontstaan?

"Dat idee heb ik wel. Laatst bezochten twee jonge mensen die niets met het geloof hadden een aanbiddingsavond. Ze vroegen naderhand: 'Kun je ons helpen om deze God te vinden?' Ook nam een gelovig tienermeisje op een avond drie vriendinnen mee. Ze hadden gezien dat er bij hun gelovige vriendin iets was veranderd en dat wilden zij zelf ook graag ervaren. Tijdens de aanbidding voelden ze God in de ruimte. Die avond mochten we voor hen alle drie bidden."

Zien jullie soms ook direct iets veranderen tijdens of na het gebed?

"Zeker, een jonge vrouw kwam tijdens een aanbiddingsavond tot geloof in Jezus. Toen ze ons weken later opnieuw bezocht, wilde ze voor zich laten bidden. Ze had namelijk veel last van migraine. Toen we voor haar baden, voelde ze de hoofdpijn wegtrekken. De migraine is daarna niet meer teruggekomen."

Het project loopt nog tot 2025. Wat zijn jullie plannen daarna?

"We hebben het verlangen dat dit een duurzame beweging in de stad wordt. We staan open voor activiteiten die hieruit ontstaan. Er is bijvoorbeeld al een jongerengroep bij iemand thuis gestart. We zien dat mensen van allerlei kerkelijke achtergronden elkaar vinden en samen God aanbidden. Dát is ons verlangen."

Ook gaan we meer trainingen geven, zodat bijvoorbeeld muzikanten vanuit hun hart leren spelen en leren luisteren naar de Heilige Geest. Zo kunnen aanbiddingsteams in hun eigen kerk God dicht bij de bezoekers brengen."

Wat raad je mensen aan die willen starten met aanbidding?

"Doen! Het is zó mooi om betrokken te zijn bij iets waarin je ruimte geeft aan God en de Heilige Geest. Ik geloof dat wanneer we ruimte maken voor God, Hij heel dichtbij wil komen. Wij begonnen ooit met vijf mensen op een zolder. Ook toen ervoeren we Gods aanwezigheid. Je hoeft het niet te doen voor het aantal mensen, maar ga gewoon met elkaar zingen en bidden. God zal aanwezig zijn."

Wil je ook een van de aanbiddingsavonden bijwonen? Ga naar www.weworship.nl voor de agenda en informatie.

'Jongeren schamen zich niet voor hun geloof'

Foto's door Gerhard Nel fotografie

Thema:

Ontmoeting tussen levensbeschouwingen

Het hebben van verschillende levensbeschouwingen zou geen obstakel mogen vormen voor een open dialoog. Een ontmoeting kan juist verrijkend zijn en nieuwe inzichten bieden. Desondanks is het soms knap lastig om onze eigen standpunten opzij te zetten en zonder vooroordeel te luisteren naar de opvattingen van anderen. Fonds Kerk en Wereld streeft ernaar projecten te ondersteunen die het gesprek tussen mensen met diverse (religieuze) overtuigingen aanmoedigen én onderlinge tolerantie bevorderen.

Twee mooie voorbeelden hiervan zijn het project TroostRijk van LUX in Den Haag en het project Begeestering van de Ontmoeting, een samenwerking van de Protestantse Kerk in Nederland en Volzin.

Thema: **Ontmoetingen tussen levensbeschouwingen**

LUX Den Haag
Project: TroostRijk

Over het project

Project TroostRijk wil waardevolle visies op troost vanuit christelijk perspectief belichten, in het bijzonder gericht op jonge mensen in Den Haag die niet vertrouwd zijn met het christelijk geloof. Vanuit een open, ontspannen houding kan onderling vertrouwen groeien en is er ruimte om te delen welke levensvragen rondom hoop en troost spelen in de levens van mensen.

Troost vinden bij TroostRijk

Troost: waar vind je het, wanneer het leven moeilijk is? Dit vroegen Rik Zwalua en zijn collega-pioniers van LUX Academy Den Haag zich af en ze bleken niet de enige. Met hun programma TroostRijk gaven ze tijdens drie avonden zo'n zeventig mensen een plek om te praten over het ingewikkelde thema 'troost' ruimte om verbinding met

anderen aan te gaan en om zich gezien en gekend te voelen. Zwalua: "We wilden een ambiance creëren waarin mensen mogen komen zoals ze zijn."

LUX begon in 2019 als een pioniersplek van de protestantse kerk. "Mijn collega's en ik merkten dat we het lastig vonden om niet-gelovige vrienden en collega's mee te nemen naar activiteiten van de kerk," zegt Rik Zwalua. "Met LUX wilden we een plek creëren om mensen die zoeken naar een betekenisvol leven laagdrempelig in contact te laten komen met christelijke ideeën en rituelen." Dit gaat niet alleen over de zondagse Viering die je bij LUX kunt bijwonen, maar ook over LUX Academy; een platform voor ontmoeting, debat en

'Beeldende kunst opende het gesprek om over geloof te praten'

gesprekken over wat het leven de moeite waard maakt.

Troost is broos en kwetsbaar

"In de afgelopen jaren ontdekten we steeds meer dat het lastig is om ruimtes te vinden waarin je op een ontspannen manier kunt praten over zaken die niet makkelijk zijn," vertelt de pionier. "We krijgen allemaal met verdriet en tegenslag te maken, het is overal om ons heen. Burn-outs en burn-out-achtige klachten zijn talrijker dan ooit. Waar ga je naartoe, waar vind je lotgenoten, waar vind je houvast? Of, nog belangrijker: waar vind je troost als het moeilijk is? Vanuit onze eerdere programma's en activiteiten werd ons duidelijk: dit thema moeten we explicieter naar voren brengen."

In de aanloop naar TroostRijk dachten Zwalua en zijn collega's goed na over de benadering van dit kwetsbare thema. "We vonden het best spannend. Troost is zoiets broos, zoiets kwetsbaars. Het gaat over verwonding, pijn en hoe je dat laat helen. Het was een uitdaging en een zoektocht om de avonden zo in te vullen dat de gesprekssetting niet awkward werd of dat mensen zich afsloten omdat het te persoonlijk werd."

In je ziel kijken

De pioniers van LUX kozen voor een integrale aanpak om 'troost' toegankelijk te maken, waarbij verschillende kunstzinnige disciplines werden ingezet. Zwalua:

"Er waren live-interviews met gasten die zich open en kwetsbaar durfden op te stellen. Zoals voormalige theoloog des vaderlands en monnik Thomas Quartier en schrijver en muzikant Aafke Romeijn. Zij worstelt met chronische depressie en vertelde over haar troost en houvast tijdens donkere dagen. Ook revolutionair politica en theoloog Marianne Thieme heeft gesproken. Zij deelde haar bijzondere visie op troost, die ze vormde vanuit haar interesse in oude bronnen van spiritualiteit en gesprekken met schrijver Sally Rooney over de leegte die mensen kan overvallen." Na het live-interview was er ruimte voor vragen en "daarvoor kwamen we altijd tijd tekort", aldus Zwalua. "Er werden vaak persoonlijke situaties op tafel gelegd, wat voor mij aangeeft dat het op deze manier lukt om mensen in hun ziel te laten kijken."

Open en veilige setting

De live-interviews waren een soort hoofdact, maar de kunst eromheen hielp alles mee aan de open en veilige setting die Zwalua beschrijft. "Elke keer was er een beeldend kunstwerk van Jedi Noordegraaf te zien, geïnspireerd door de psalmen – teksten van troost en hoop," vertelt hij. "Elke spreker werd gevraagd om op het beeld te reageren. Als vanzelf opende het kunstwerk het gesprek om iets over persoonlijk geloof of de zoektocht daarnaar te delen. Dat hadden we van tevoren niet bedacht, zo bijzonder!"

Ook muziek had een onmisbare rol tijdens het programma. "Muzikant Bram Ruiters reisde de hele serie mee en schreef een lied aan de hand van woorden uit de zaal. Woorden als wonden, pleisters plakken, m'n hoofd op je schouder, dat soort beelden. Elke avond kwam er een nieuw couplet bij en zo werd het een lied van ons allemaal. Het lied bracht verbinding en een kwetsbare laag in de groep."

‘Op deze manier lukt het om mensen in hun ziel te laten kijken’

Religieus neutraal gebied

Na afloop van het programma werden bezoekers aangemoedigd om na te borrelen in Amare, het gerenommeerde theater in het centrum van Den Haag, waar TroostRijk plaatsvond. Een “religieus neutraal gebied”, aldus Zwalua, waarvoor LUX erg dankbaar was. “Amare heeft al veel bekendheid in Den Haag en dat TroostRijk op hun programma stond, heeft ons nog meer op de kaart gezet.”

De integrale aanpak heeft volgens Zwalua z’n vruchten afgeworpen. “Op de avonden ontstond een soort kleinkunst, bijvoorbeeld door het meereizende lied. We werkten louter met professionals, maar de avonden hadden een rauw, tikje ‘onaf’ karakter. Er was altijd ruimte voor iets onverwachts en dat paste zo mooi bij het thema ‘troost’. We wilden mensen de ander laten ontmoeten via de verschillende disciplines, er moest iets gebeuren tussen de bezoekers en de verschillende ingrediënten van de avond. En volgens mij is dat gelukt.”

Thuiskomen

Bezoekers kwamen vaak meerdere avonden terug en brachten ook anderen mee. En dat waren vooral jonge professionals – gemiddeld 25 tot 30 jaar – met een gemixte, spirituele achtergrond. “Hun reacties waren ontzettend waardevol”, zegt Zwalua. “Zo was er een terughoudende vrouw, die niet snel ruimte in wil nemen, die tóch woorden wilde geven aan de verbinding die ze voelde. Ze sprak zich die avond uit. Of een vrouw die niet eens uit Den Haag kwam, maar een avond wilde bijwonen omdat ze nog nooit op een plek was geweest waar je over zulke ingewikkelde thema’s kunt praten met elkaar. Ze gaf aan dat het veel voor haar betekende dat ze ergens welkom was en geïnspireerd mocht worden. En is dat niet precies wat je als kerk wil doen: een plek zijn waar mensen thuis mogen komen, zoals ze zijn?”

Protestantse Kerk in Nederland Project: Begeestering van de Ontmoeting

Over het project

Samen met Enis Odaci, redacteur van Volzin, organiseerde Daniëlle Leder, Projectleider Ontmoeting Moslims van de Protestantse Kerk in Nederland, een reeks dialogmiddagen waarin ze spraken over de huidige stand van zaken binnen de ontmoetingen tussen christenen en moslims in het interreligieuze werkveld.

Verdiepende dialoog tussen christenen en moslims

Een wisselende samenstelling van christenen en moslims kwam zes keer samen in Utrecht om de herkenning en vervreemding in elkaars religieuze tradities te bespreken. Dit alles in de hoop begrip en vertrouwen te kweken dat zo nodig is in deze seculariserende maatschappij.

Initiator Daniëlle Leder benadrukt het belang van deze dialogmiddagen: “Tijdens de ontmoeting wil je eigenlijk meteen merken of er onderling vertrouwen is: is er een basis om eerlijk tegen elkaar te zijn?”

Dat er vertrouwen wordt opgebouwd, is niet in de laatste plaats belangrijk om elkaar te kunnen vinden in moeilijke tijden. Leder: “Bijvoorbeeld als de politieke situatie in Nederland erg verandert. Dan kunnen de verhoudingen op spanning komen te staan. Op social media wordt er van alles over jouw geloof geroepen. Mensen kunnen dat gaan internaliseren. Het is goed om een soort weerbaarheid op te bouwen door de ontmoeting met de andere groep te blijven aangaan. Dan is er altijd een basis om elkaar weer te vinden als het spannend wordt in de samenleving.”

Verschillen tussen generaties

Een opvallende observatie tijdens de dialogsessies was het verschil tussen religieuze gemeenschappen binnen dezelfde generatie. “De motivatie om deel te nemen aan een dialoog verschilt tussen christelijke en islamitische jongeren, wat de

complexiteit van deze interreligieuze ontmoetingen benadrukt”, licht Leder toe. “Er lijkt een soort ongelijkheid te zijn in motivatie om met elkaar in gesprek te gaan. Christelijke jongeren hebben vaker een interne motivatie om uit hun eigen christelijke bubbel te komen. Zij willen zich meer interesseren voor de islam. Moslims komen vaker aan tafel om op te roepen tot verandering. De samenwerking wordt gezocht met christenen om bijvoorbeeld samen op te komen voor gelijke rechten in Nederland en discriminatie tegen te gaan. Ook willen moslims graag iets doen aan de maatschappelijke beeldvorming over hun religie, die volgens hen over het christendom positiever is.”

‘Moslims komen vaker aan tafel om op te roepen tot verandering’

Een islamitische deelnemer schreef bijvoorbeeld voorafgaand aan de dialogen: ‘Er is echt heel veel institutionele vooringenomenheid ten aanzien van moslims. Dat terwijl christenen toch beter vertegenwoordigd zijn. (...) Het lijkt me waardevol als wij ook het publieke discours kunnen beïnvloeden.’

'Binnen het wetenschappelijk onderwijs durf je als christen bijna niet te zeggen dat je in de schepping gelooft'

"Misschien is de traditionele dialoog met de kerk als initiator ook wat verouderd. Veel jongeren voelen zich nog wel verbonden met hun eigen religieuze groep, maar verbinden zich met leeftijdsgenoten van andere religies op andere gebieden. Bijvoorbeeld rondom het thema duurzaamheid of door contacten binnen een studentenvereniging aan te gaan. Daar ontstaan vanzelf gesprekken over het geloof."

Uitkomen voor je religie

Een terugkerende vraag voor zowel christenen als moslims is: hoe kom je op voor je eigen gemeenschap? Hoe kun je je eigen religieuze groep vertegenwoordigen? Leder zegt hierover: "Moslimgemeenschappen hebben meer te maken met discriminatie. Zij lopen ook aan tegen de discussie rondom religieuze symbolen, zoals het dragen van een hoofddoek. Christenen hebben dat veel minder, maar zij komen weer minder makkelijk uit voor hun geloof. Binnen het wetenschappelijk onderwijs durf je bijvoorbeeld als christen bijna niet te zeggen dat je in de schepping gelooft. En in seculiere vriendengroepen moeten christelijke jongeren hun woorden wegen als ze over hun geloof delen." Tijdens een dialoog is het mooi om te zien hoe beide groepen ondanks hun verschillen toch elkaars worstelingen herkennen als religieuze jongere in een seculiere samenleving.

Gedeelde identiteit

Ondanks de grote verschillen werd tijdens de gesprekken ook duidelijk dat er een grote gemene deler is. "Moslims en christenen delen naast hun enorme inzet voor de samenleving, zoals armoedebestrijding en liefdadigheidsprojecten, ook het gevoel van: wij zijn religieus in een seculiere samenleving," aldus Leder. "Vanuit die gedachte en hun religieuze bron voelen beide groepen de overtuiging om zich in te zetten voor mensen die het nodig hebben."

Het blijven zoeken naar herkenning in elkaars positie binnen de samenleving helpt enorm voor het onderlinge begrip. Deelnemer Ibrahim (imam) blikt terug op de gesprekken: "Door de verbinding te zoeken, ontwikkelen we liefde en begrip voor elkaar."

Wil je meer lezen over dit onderwerp? In een nieuwe serie voor **Volzin** gaan Daniëlle Leder en Enis Odaci op zoek naar bouwstenen die de christelijk-islamitische dialoog kunnen voorzien van een nieuwe impuls.

Deelnemers van een dialoog, Ibrahim in het midden

De winnaars van de Jongerenprijs

De winnaars van de Jongerenprijs

De Kas pop-up uit Drachten won tijdens het Wereldverbeteraarsdiner van Fonds Kerk en Wereld de Jongerenprijs 2023. Het project ontving maar liefst € 15.000.

Tien projecten gingen naar huis met een aanmoedigingsprijs van € 1.000: Peacemakers, Youth for Good Food, Het Lente- en Herfstkamp, Hoop in Rotterdam-Zuid, The Girl Movement, Klooster op Wielen, Voorstelling: 'Beter voor Peter', Eerste Hulp Bij Depressie, Jongerencentrum De Pomp en Mind Connected.

Hoe gaat het nu met deze projecten? We geven je een update van drie winnaars.

Stichting De Kas Project: De Kas pop-up

Over het project

Het project van stichting De Kas biedt jongeren tussen de 12 en 18 jaar in Drachten een veilige plek. De projectruimte wordt ingevuld, aangekleed en vormgegeven door jongeren. Hiermee kunnen tieners hun talenten en vaardigheden verder ontwikkelen, bijvoorbeeld door het organiseren van spelletjes en andere activiteiten. De jongeren worden begeleid door geschoolde vakmensen en vrijwilligers.

Angela van Arendonk tijdens de uitreiking Jongerenprijs 2023

De Kas: waar vanuit Jezus' liefde wordt omgezien naar jongeren

Jongeren en Angela van Arendonk genieten van de activiteiten

Als er iemand is wiens hart God heeft volgestopt met liefde voor jongeren, dan is het danseres en jongerencoach Angela van Arendonk uit Drachten wel. Niet zo gek dus dat die liefde ook bij Kerk en Wereld voelbaar was en Van Arendonk onze Jongerenprijs van € 10.000 won. "Wij hadden dat geld écht nodig om te starten, want er stond letterlijk nul euro op onze rekening", vertelt ze.

Dat De Kas zou starten, voelde ze al wel. "De Kas is Gods droom en ik mag helpen die te laten uitkomen", vertelt Van Arendonk. "Hoe dan ook zou De Kas van de grond komen, maar we hadden eigenlijk nooit durven dromen dat wij de Jongerenprijs zouden winnen. Het is een bevestiging van God dat we op de goede weg zitten." Met het startkapitaal kon De Kas een vliegende start maken. Van Arendonk: "We

poppen elke keer ergens anders op met sport-, kunst- en cultuuractiviteiten voor jongeren. Onze eerste pop-up was een *christmas dinner*, waar honderd jongeren op af kwamen. Die hebben we allemaal in een WhatsApp-groep gestopt en hoppa: zo hadden we meteen een groot bereik."

Groot geloof

Inmiddels is er een harde kern van jongeren die naar vrijwel alle activiteiten komt. "Het is een gemêleerd gezelschap dat elkaar scherp en in balans houdt. Volgens mij werkt Gods Geest daar in mee, want vaak genoeg gebeuren er dingen die wij zelf niet kunnen verklaren", vertelt Van Arendonk. "Bijvoorbeeld hoe mijn collega laatst midden in een restaurant zat te bidden met een van de 'lastigste' jongeren. Deze jongen weet nu dat God er altijd is om mee te praten –

dat kunnen wij mensen niet zomaar in ons eentje klaar krijgen."

Ook gaat het team soms de straat op om jongeren aan te spreken of om te flyeren. "We werken op dit moment nog heel projectmatig, van activiteit naar activiteit. Bijvoorbeeld door het organiseren van zang- en dansworkshops, pizzabak-avonden of een speurtocht door de stad." Voorlopig blijft De Kas nog als pop-up bestaan, maar Van Arendonk hoopt op meer. "Vanuit een vaste locatie willen we diepere relaties met jongeren opbouwen en hun talenten tot bloei laten komen. Er is recent iets op ons pad gekomen, maar daar kan ik nog niet te veel over zeggen. Mijn geloof is wel groot: God heeft zeker een plekje voor ons – het is tenslotte zijn droom. We moeten dat plekje alleen nog even vinden."

Break my heart for what breaks Yours

Zo'n plek is hard nodig in haar woonplaats. De cijfers over Gemeente Smalingerland laten zien dat het in Drachten slecht gaat met de jeugd en Van Arendonk ziet het ook met eigen ogen. "Ik gaf dansles in een gesloten jeugdinstituut en de verhalen die ik daar hoorde over wat jongeren allemaal hebben meegemaakt, zijn bizar", vertelt ze. "Toen ik op straat bepaalde jongeren zag chillen, voelde ik mijn hart breken. Ik wist dat zij ook op weg waren naar zo'n instelling, omdat ze op het verkeerde pad zaten." Een 'break my heart for what breaks Yours-moment', noemt de danslerares en jongerenwerker het, naar een zin uit een bekend aanbiddingslied. "God heeft die passie voor jongeren aan mij gegeven en op het moment dat ik samen met God mijn hart voelde breken, wist ik: hier moet ik iets mee."

Dat dat in de vorm van De Kas moest gebeuren, ontdekte Van Arendonk tijdens een LEF Navigators-weekend. "Ik werkte bij deze discipelschapstraining als vrijwilliger. Toen we het hadden over toekomstdromen, kreeg ik óók een droom." Ze begon deze driftig op papier te zetten. "De andere begeleiding zag: Angela krijgt hier van alles van God!"

Van Arendonk ging naar huis met concrete stappen om De Kas te realiseren. "Als ik dan een droom van God krijg, ga ik er ook helemaal voor." De gedreven jongerencoach bevond zich al in een netwerk van mensen met enthousiasme voor jongeren en na een brainstormsessie verzamelde zij een team om zich heen. "God gaf ons precies wat we nodig hadden!"

Zegen van God

Vandaag de dag is De Kas een succes. Van Arendonk: "Vaak hoor ik van collega-jongerenwerkers dat er maar weinig jongeren naar hun activiteiten komen. Wij doen het niet per se anders dan zij, maar zonder eraan te trekken zijn er zo honderd jongeren bij De Kas. Een bevestiging dat wat we doen goed en nodig is, voor ons voelt het als een cadeautje. Misschien is het onze cultuur: wij laten ons inspireren door Jezus. Hoe Hij met mensen omging, hoe Hij potentie zag in mensen, hoe hij een luisterend oor bood. Ook doen we ons best om wat we aanbieden echt goed te laten zijn. We zijn met veel vrijwilligers, waardoor jongeren niet opgaan in de massa, maar écht gezien worden. Verder is het de zegen van God, geloof ik, die erop rust."

Dat betekent niet dat het altijd makkelijk is. "Het is zo'n uitdagende doelgroep en soms ben ik er helemaal klaar mee", deelt Van Arendonk. "Tegelijkertijd laat dit me zien dat De Kas nodig is en dat het goed is wat we doen. Dat het juist zo belangrijk is om er voor jongeren te zijn. Het begint in heel Nederland duidelijker te worden dat het niet goed gaat met deze doelgroep. Met De Kas zitten we aan de preventieve kant en willen we aan de voorkant investeren. Want wanneer jongeren bij jeugdzorg zitten, ben je eigenlijk al te laat. We gaan geen eenvoudige weg, maar we doen het wel. Uiteindelijk wint de passie."

Stichting Open mind Project: Eerste Hulp bij Depressie

Over het project
Het project Eerste Hulp bij Depressie stimuleert jongeren om in gesprek te gaan over mentale gezondheid. De initiatiefnemers maken praktische, bruikbare materialen voor middelbare en hogere scholen om dit gesprek op gang te brengen.

Je bent niet alleen: Eerste Hulp Bij Depressie zet zich in voor de mentale gezondheid van jongeren

Tijdens een vrolijk en levendig gesprek spreken we de initiatiefnemers van stichting Open mind over een zwaar en complex onderwerp: depressie onder jongeren. Projectleiders Guusje en Tess werken voor de stichting die de Jongerenprijs van Fonds Kerk en Wereld won en onbegrip over depressie de wereld uit wil helpen.

Studenten Cely, Sterre en Celine bedachten het concept van Eerste Hulp Bij Depressie (EHBD), dat ze met Open mind verder uitwerken. Guusje: "Als wij eraan kunnen bijdragen dat één jongere met mentale problemen zich niet alleen voelt, komt mijn droom uit."

Guusje, Tess en Cely zijn jonge vrouwen die dicht bij hun doelgroep staan. Tess: "Studenten praten niet graag over hun mentale welzijn. This is your time to shine, studeren is één groot feest: dat gevoel heerst onder jongeren. Maar het leven is niet elke dag geweldig, juist jong en in ontwikkeling zijn, kan gepaard gaan met diepe dalen." Dit wordt ook duidelijk in de praktijk. Tijdens de EHBD-onderzoeksfase ontdekte Open mind dat het steeds slechter gaat met de mentale gezondheid onder jongeren – waar de coronacrisis absoluut niet mee heeft geholpen – en dat de World Health Organisation (WHO) verwacht dat depressie in 2030 de grootste bevolkingsziekte is. Stichting Open mind wil het taboe op depressie onder jongeren doorbreken en reist het land door met de expositie 'OPEN over depressiviteit'. In deze expositie worden verhalen

verteld van jongeren met een depressie en laten de geportretteerden zien wat hen heeft geholpen hiermee om te gaan. "We willen naast de expositie nog meer doen om het gesprek op gang te krijgen", aldus Tess. "Met EHBD bieden we praktische, laagdrempelige tools aan."

Handvatten hard nodig
Eerste Hulp Bij Depressie is een toolkit die aan scholen wordt aangeboden om jongeren op een toegankelijke manier met elkaar in gesprek te brengen. "Tijdens de onderzoeksfase van de expositie ontdekten we een van de sleutels tot het voorkomen van ernstige(re), mentale problemen: op een prettige manier met elkaar praten", vertelt Guusje. "Daar zijn handvatten hard bij nodig; vooral nu er enorme wachtlijsten bij psychologen en huisartsen zijn." Tess beaamt dit: "Wanneer je weet dat je niet de enige bent die kampt met mentale uitdagingen, voel je je erkend en gesteund. Praten is een van de oplossingen om te leren omgaan met je mentale gezondheid en een depressie te voorkomen."

'De Moody Monday Wall laat zien dat de school om mentale gezondheid geeft'

'Op een prettige manier over je worstelingen kunnen praten is de sleutel om depressie onder studenten te helpen voorkomen'

Gezien worden

Om die reden ontwikkelden de jonge vrouwen ook de Moody Monday Wall. "Dit is een groot bord waarop studenten hun gevoel een plek kunnen geven", vertelt Cely. "Er liggen kant-en-klare emotie-bordjes klaar die op het bord geplakt kunnen worden. Op deze manier zien studenten in één oogopslag hoe anderen zich voelen – en dat ze niet de enige zijn in hun gevoelens." Toch reikt het idee van Open mind verder dan bewustwording. "We willen ook de drempel wegnemen om hulp te vragen", legt Guusje uit. "Op het bord staat een QR-code die doorverwijst naar hulp en informatie." Cely vertelt open dat ze zelf mentale gezondheidsproblemen heeft gehad en "dat dat heel eenzaam voelde". "Dankzij EHBD

zien studenten meteen dat een school hun problemen serieus neemt en dat zij geen last zijn. Vanuit mijn eigen ervaring kan ik zeggen: dat maakt een wereld van verschil."

Mentale gezondheid op de kaart zetten

Naast de Moody Monday Wall ontwikkelt EHBD meer tools voor in de toolkit. "We hebben een Do's en Dont's-Poster gemaakt", vertelt Cely, "zodat jongeren weten wat ze tegen iemand met mentale problemen kunnen zeggen." Ook is er een kaartspel in ontwikkeling. Op 12 februari 2024 plaatste Open mind de eerste Moody Monday Wall op Hogeschool Inholland in Diemen. "Het is goed dat die hier staat, je wordt bewuster van je eigen gevoelens", reageerde een student. "Het bord laat zien dat de school om mentale gezondheid geeft." Als het aan Guusje, Tess en Cely ligt, zal EHBD op veel verschillende scholen in Nederland gebruikt worden. Guusje: "Omdat de expositie 'OPEN over depressiviteit' al door het land reist, hebben we de connecties om onze toolkit op veel plekken aan te bieden. Zo blijven we ons de komende tijd inzetten om het onderwerp bespreekbaar te maken en jongeren een stapje verder te helpen."

De Moody Monday Wall

Stichting Exodus Nederland

Project: Het Lente- en Herfstkamp

Over het project

Project Het Lente- en Herfstkamp van Stichting Exodus Nederland brengt kinderen en hun vader, die in detentie zit, drie hele dagen samen. Ze maken nieuwe herinneringen en verdiepen hun relatie. Het project won in 2023 een aanmoedigingsprijs van € 1.000.

Stichting Exodus Nederland
Exodus biedt (ex-)gedetineerden de kans de criminaliteit achter zich te laten en te werken aan een succesvolle terugkeer in de samenleving. Ook helpt de stichting familieleden van gedetineerden met praktische zaken, een luisterend oor of advies. Bezoek [exodus.nl](https://www.exodus.nl) voor meer info.

Oprichter Marieke van Zwam

Maskers af: kinderen op kamp met hun gedetineerde vader

Vaders met hun kinderen tijdens het kamp

Hoe onderhoud je een relatie met je kind als je jarenlang in gevangenschap leeft? Het is een grote uitdaging voor veel gedetineerden. Project Het Lente- en Herfstkamp biedt de oplossing: vader en kind mogen drie dagen in ontspanning met elkaar optrekken. We spraken oprichter Marieke van Zwam, landelijke projectleider bij forensische zorgorganisatie Exodus Nederland, over dit unieke initiatief.

Uit onderzoek blijkt dat verbindende activiteiten voor kinderen van gedetineerden belangrijk zijn voor hun welzijn. Met name contactmomenten met de ouder, zonder tijdsdruk, zijn van groot belang. En dat is precies wat niet lukt tijdens reguliere bezoeken, vertelt Marieke van Zwam. "Regulier bezoek is vaak onder schooltijd en duurt slechts een uur. Dan zit je met gedetineerden en hun bezoekers in een volle zaal. Je mag elkaar bovendien niet knuffelen."

Daarom bedacht ze een alternatieve oplossing waarbij vader en kind gedurende drie dagen in alle rust veel tijd met elkaar doorbrengen. Dit gebeurt onder begeleiding van Van Zwam, vrijwilligers en medewerkers van Dienst Justitiële Inrichtingen. Overdag zijn vader en kind samen in de gevangenis, 's avonds hebben de kinderen een apart programma buiten de penitentiaire inrichting.

Kwetsbaarheid

Van Zwam: "De eerste dag zijn veel vaders nog op hun hoede, ze ogen wat gespannen. In de gevangenis hebben ze allemaal een masker op. Het is daar onveilig om kwetsbaarheid te laten zien, dus tasten ze tijdens het kamp bij hun medegevangenen af hoe zij zich opstellen." Bovendien voelen de vaders een bepaalde druk dat het leuk moet zijn, dat geeft ook spanning. "Nadat we met elkaar een veilige sfeer gecreëerd hebben, zie je hun masker langzaam afgaan en kunnen ze genieten van het kwetsbaarste dat ze hebben: hun kind."

'Het is in de gevangenis onveilig om je kwetsbaarheid te laten zien'

Boosheid

Het is soms wennen voor kinderen om ineens zoveel tijd met hun vader door te brengen. Emoties als boosheid en verdriet komen er wel eens ongeremd uit. "Een jongen van 9 jaar die de hele week vrolijk was, kreeg de laatste dag zijn vinger tussen een stoel. Hij gaf zijn vader de schuld en werd heel erg boos. Maar het ging helemaal niet om die pijnlijke vinger," zegt Van Zwam. "Het hoge woord kwam eruit: 'Waarom heb je dit

gedaan?' vroeg hij aan zijn vader. Eindelijk kregen zijn emoties de kans om naar buiten te komen. Het enige wat je dan moet doen, is erkenning geven."

Het normale leven

Tijdens het kamp worden allerlei activiteiten georganiseerd. Zo is er een muziekworkshop, kinderen ontwerpen knuffels, ze doen een talentenshow en vieren samen hun verjaardagen. Ook kunnen ze samen sporten en creatieve activiteiten doen. Maar simpelweg samen lunchen vinden verreweg de meeste vaders het leukst. "Even de normale dingen doen. Soms hebben ze al jaren niet meer samen gegeten. Dat zijn dingen die je als gezin verbindt. Net als samen huiswerk van het kind maken", aldus Van Zwam.

Het afscheid

Aan de fijne tijd met hun vader komt na drie dagen weer een eind. "Dan moeten de kinderen gewoon weer naar huis, terwijl hun vader in de gevangenis blijft." Bij sommigen komt het afscheid extra hard aan, als ze hebben ervaren hoe fijn het is om tijd met hun vader door te brengen. "Ze beseffen ineens wat ze missen, waardoor het verdriet aan de oppervlakte komt. Hun moeders vinden dit vaak juist positief, omdat kinderen wat kunnen afvlakken als hun vader in detentie zit."

Ook voor de vaders is het afscheid een confronterend moment. Ze zijn zich bewust(er) geworden van de impact die hun gevangenschap heeft op hun zoon of dochter. "Veel vaders moeten flink bijkomen van de intensieve dagen. Ze zijn het niet meer gewend om die vaderlijke opvoedrol op zich te moeten nemen," legt Van Zwam uit. "Dat vraagt behoorlijk wat energie."

Verdieping en heling

Zowel bij kinderen als vaders merkt Exodus Nederland dat de onderlinge relatie enorm wordt verdiept tijdens de kampen. Van Zwam: "En die verdieping is juist zo belangrijk, want het is vaak traumatisch voor kinderen als hun vader in de gevangenis belandt. In dit verwerkingsproces is het essentieel om erover te blijven praten."

Het Lente- en Herfstkamp draait al vijf jaar. Om te kunnen blijven groeien zijn meer vrijwilligers nodig die kunnen ondersteunen. Ben jij geraakt door dit bijzondere initiatief? Ga dan naar [exodus.nl](https://www.exodus.nl).

Update: Tenderwinnaars uit 2022

Tussen de € 30.000 en € 50.000 per jaar: dat ontvangen de drie winnaars van de tender in 2022 gedurende drie jaar. Ze zijn nu ruim twee jaar op weg en de drie projecten draaien op volle toeren. KOMunity, Dialogue Matters en de Jacobikerk geven een update.

Stichting KOMunity Project: Van beweging naar organisatie

Over het project
Dit project in Midden-Groningen wil een positieve impuls geven aan de leefbaarheid in de buurt. De initiatiefnemers bouwen relaties op door middel van hun wekelijks terugkerende activiteiten. KOMunity bestaat uit KOMsport, KOMonderwijs, KOMsamen en MOKkoffie. Denk aan huiswerkbegeleiding, samen lunchen, voetballen met jongeren en koffie uitdelen.

KOMunity in Hoogezand: sporten en leren met impact

Het is bijna niet bij te houden: de activiteiten en ontwikkelingen van KOMunity in Hoogezand gaan in een hoog tempo door. De nieuwe directeur van de stichting, Jaap van Niejenhuis, praat ons bij.

KOMonderwijs is in 2023 zodanig gegroeid dat het project te maken heeft met een luxeprobleem. Jaap van Niejenhuis: "We hebben de hulp uitgebreid van één naar twee dagen per week. Onze uitdaging is nu het vinden van extra vrijwilligers!"

Een vernieuwende activiteit van KOMonderwijs afgelopen jaar was het ouder-kind project. In plaats van bijles kregen kinderen een creatieve opdracht. Van Niejenhuis: "Normaal is

iedereen heel serieus bezig met huiswerk. Er ontstond nu een heel andere sfeer. Dat was erg leuk om te zien."

KOMsport wordt geleid door gepassioneerde christelijke jongerenwerkers. "Naast dans- en spelactiviteiten hebben we ook twee voetbalgroepen die elke week samenkomen. Deze groepen vormen een belangrijk onderdeel van onze gemeenschap," vertelt de nieuwe directeur. "Ze bieden een kans om vaardigheden te ontwikkelen, zelfvertrouwen op te bouwen en vriendschappen te smeden."

Neem een kijkje op komunity.nl als je benieuwd bent naar de andere activiteiten.

De afsluitende maaltijd van de Camini

Missionaire oefenplaats in hartje Utrecht

ViaJacobi is een oefenplaats waarin diverse concepten worden uitgetoetst. "We gaan door met wat werkt en laten los wat niet meer werkt", zegt missionair ouderling Jaap den Hartogh. "Deze vrijheid zorgt ervoor dat ViaJacobi steeds in beweging is."

Op 30 september 2023 organiseerde ViaJacobi samen met theatermaker Marjon Moed en het Nederlands Genootschap van Sint Jacob de 'Camini', een eendaagse pelgrimsroute in en om Utrecht langs heilige plekken. Jaap den Hartogh: "In navolging van eeuwenoude tradities waarin mensen te voet, te paard of per fiets naar bedevaartsoorden reizen voor beloften, zielenrust of zelfreflectie, ervoeren deelnemers wat zo'n tocht met hen deed. De populariteit van pelgrimroutes, vooral onder jongeren, is toegenomen sinds de coronaperiode. De Camini biedt mensen de kans elkaar te ontmoeten, inspiratie op te doen en een pauze te nemen van het drukke leven."

Jaap is ervan overtuigd dat er op missionair en diaconaal gebied nog veel onbenutte kansen liggen. Daarom is in 2023 een missionair-diaconaal werker aangesteld die de verbinding zoekt tussen het diaconale en het missionaire spoor.

Jacobikerk Project: ViaJacobi

Over het project
De wijkgemeente Jacobikerk in Utrecht wil een delende gemeente zijn. Zowel missionair, voor wie op zoek is naar zingeving, als diaconaal. Denk aan straatpastoraat en het verzorgen van maaltijden voor de buurt.

De Jacobikerk was onderdeel van de route van de Camini

"Op deze wijze wordt ViaJacobi iets wat niet alleen het hoofd aanspreekt, maar ook het hart en de handen," aldus Den Hartogh.

ViaWerk
Een nieuwe activiteit voor 2024 is ViaWerk. Tijdens drie workshops gaan deelnemers aan de slag met het thema Werk & Roeping. Wat is zinvol werk? Hoe hou je je werk vol als er gedoe ontstaat? En: hoe blijf je in balans? Deze vragen worden vanuit het perspectief van de christelijke traditie en met concrete ervaringsverhalen belicht.

Meer informatie over ViaJacobi is te vinden op viajacobi.nl.

De groep vrouwen tijdens de voorjaarsretraite in Klooster Huissen

Helen vol overgave

Betekenis geven aan alles wat er tijdens je leven op je pad komt. Daarover gaan de gesprekken tijdens de activiteiten van Expositie van Betekenis. Ook in 2023 hebben initiatiefnemers Saida Franken en Agnes van der Sluijs weer veel nieuwe verbindende dialogen gefaciliteerd.

Een van de hoogtepunten was tijdens de voorjaarsretraite in Klooster Huissen. "Het is fantastisch om met een groep jonge vrouwen van allerlei culturen en levensbeschouwingen in zo'n klooster te verblijven", vertelt Agnes van der Sluijs. Tijdens het programma spraken ze over het thema 'overgave', waarbij concrete, aangrijpende voorbeelden uit de levens van deelnemers werden gedeeld. "Het was heel persoonlijk en diepgaand. Wanneer zo'n gesprek een creatief vervolg krijgt,

Dialogue Matters Project: Expositie van Betekenis

Over het project
Expositie van Betekenis organiseert (meerdaagse) activiteiten waarbij creativiteit en spiritualiteit gebruikt worden voor persoonlijke groei en heelwording.

dan ben ik echt onder de indruk", deelt de enthousiaste initiatiefneemster.

In 2024 gaan de vrouwen achter Expositie van Betekenis hun kennis en kunde verder verspreiden. "Het goud dat we in handen hebben, willen we graag delen", benadrukt Van der Sluijs. Een concreet initiatief in die richting is de masterclass 'Groeien als Begeleider' die activiteitenbegeleiders in Amsterdam Nieuw-West volgden.

Wil je ook meer leren over creatieve dialoogvoering voor interreligieuze groepen of zelf deelnemen aan een activiteit? Neem dan contact op via [expositievanbetekenis.nl](https://www.expositievanbetekenis.nl).

Toekomst van de tenders

2024 staat in het teken van evaluatie. We gaan met alle tenderwinnaars om tafel om ervaringen op te halen rondom de samenwerking. Met die input beoordelen we hoe we de volgende tenders gaan vormgeven.

Deze projecten ontvingen in 2023 een subsidietoezegging

Thema: Verbinden

Aanvrager	Project
Mensen met een Missie	Plek voor Gesprek
EBG Rotterdam-Centrum	Het verleden in het heden. En morgen?
Stichting Doorkruist	Kunstroute Beeldenstorm
Stichting Songs of Freedom	Dialogotafel Kerk en Slavernij
Stichting Studentenpastoraat Zwolle	Uitzicht
PThU	Symposium De kerk en het slavernijverleden
Intercultural Church Plants Nederland	Racisme en de kerk
Zinnig Noord	Aan Tafel in Noord
New Connective	Connective Cards
Beweging van Barmhartigheid	Barmhartigheid en Kunst
Stichting Mara	HUB - Geloof in Den Haag
Vrienden Domkerk	Beeldenstorm
PKN Oss De Paaskerk	Herberg van Vrede
Luther Museum Amsterdam	Welkom in Nederland?

Thema: Christelijk geloof actualiseren en praktiseren

Aanvrager	Project
Stichting De Jans	Podcasts 'Vanuit het hart van de stad'
R3new	#Koninkrijkinjewijk
Stichting MCTC	Peacemakers
A Rocha Nederland	Scheppingsliederen
De Bloeiplaats (Capital of Happiness)	Film Fruit of the Spirit
Micha Nederland	Jona Jaaropleiding
Raad van Kerken	Vier de Schepping

Thema: Ontmoeting tussen levensbeschouwingen

Aanvrager	Project
Stichting Het andere Kijken	Heem
LUX Den Haag	TroostRijk
IFES	De Grote Vragen

Projectaanvragen vanuit de Protestantse Kerk in Nederland die een toezegging ontvingen

Thema: Ontmoeting tussen levensbeschouwingen

Project
Kliederkerk Tweedaagse
Events Hoedan?!
Theaterproductie In Gods Naam
Nationale Iftar
Begeestering van de Ontmoeting

Financieel overzicht 2023

Benieuwd naar de totale inkomsten en uitgaven van Fonds Kerk en Wereld in 2023?

Ga naar kerkenwereld.nl voor een financieel en bestuurlijk overzicht van Kerk en Wereld.

Vraag subsidie aan voor jouw project!

We ondersteunen heel graag mooie initiatieven die zich inzetten voor onze maatschappij.

Ga naar kerkenwereld.nl en download het vernieuwde aanvraagformulier.

KERK EN WERELD

Protestantse
Kerk

Vader met kind tijdens het project 'Het Lente- en Herfstkamp' van Stichting Exodus Nederland